

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΣΤ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2012 - 2013

*Το Ελληνικό Κάλλος και η Ευρωπαϊκή Αθλιότητα
της Ύπαρξης
Έρευνες στη Φιλοσοφική Θεμελίωση των Πολιτισμών*

23^ο Σεμινάριο

I

ΡΑΨΩΙΔΙΚΟΝ Β΄

ὦ ἄνα, Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος, οὔποτε σεῖο
 λήσομαι ἀρχόμενος οὐδ' ἀποπαυόμενος,
 ἀλλ' αἰεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἔν τε μέσοισιν
 ἀείσω· σὺ δέ μοι κλῦθι καὶ ἐσθλὰ δίδου.
 Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μὲν σε θεὰ τέκε πότνια Λητώ
 φοῖνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη
 ἀθανάτων κάλλιστον ἐπὶ τροχοειδέϊ λίμνῃ,
 πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίῃ
 ὀδμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ Γαῖα πελώρη,
 γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἀλὸς πολιῆς.

....

Μοῦσαι καὶ Χάριτες, κοῦραι Διός, αἶ ποτε
 Κάδμου
 ἐς γάμον ἐλθοῦσαι καλὸν ἀείσατ' ἔπος,
 ὅττι καλόν, φίλον ἐστί· τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ
 φίλον ἐστί,
 τοῦτ' ἔπος ἀθανάτων ἦλθε διὰ στομάτων.

Θέογνις, Ἐλεγειῶν Α΄, νν. 1-10, 15-18.

Η Χρυσή Ηθική Αρχή του Ελληνισμού: ό,τι είναι καλό είναι φίλο μου, αυτό που δεν είναι καλό δεν είναι φίλο μου. Καλό = τέλειο, τελειότητα σε κάποια μορφή φανέρωσης του Είναι.

[Δείτε παρακάτω το II, “Η Ηθική σε μια Μορφή και μιά Ριπή”. Και την μελέτη μου “Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. Η προστακτική τῆς Ἀριστείας εἰς τὴν ἀρχαία Ἑλληνική Κοινωνία” στο Απόστολος Λ. Πιερχῆς, *Περὶ Τέλους, Φιλοσοφική Τετραλογία*, 1996, σελ. 1 – 68.]

***

Οι Θεοί έχουν στήσει φανερό όρο που χωρίζει τα εσθλά από τα δειλά πράγματα, τα υψηλά από τα χαμερπή, τα καλά από τα αισχρά.

Ἡσίοδος τε ἐπὶ τοῦ Μελάμποδος ποιεῖ

ἦδὺν δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι, ὅσα θνητοῖσιν ἐνειμαν

ἀθάνατοι, δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές

καὶ τὰ ἐξῆς, παρὰ Μουσαίου [DK2 B7] λαβῶν τοῦ ποιητοῦ κατὰ λέξιν.

Ἡσίοδος, Μελαμποδία, Fr. 273 Merkelbach-West

Αλλά οι βροτοί, οι εφήμεροι, ζούμε αστόχαστοι αυτού του πέρατος, που ορίζει την ευμορφία σε νου και σώμα, σκέψη και πράξη.

„ὦ πόποι, οἶον δὴ νῦν θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·

ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπέρμορον ἄλγε' ἔχουσιν·

Ὅμηρος, Οδύσεια, α, 32-5

[Ομιλεί ο Ζεύς στους θεούς.]

Κάνουμε σαν να αγνοούμε τα χαρίσματα από τους Δοτήρες Εάων, και βιούμε χωρίς φρόνηση και χωρίς πόρο εξόδου από τις αφρόντιστες μέριμνές μας.

Μοῦσαι μὲν θ' ἅμα πᾶσαι ἀμειβόμεναι ὅπῃ καλῇ
 ὑμνεῦσιν ῥά θεῶν δῶρ' ἄμβροτα ἢδ' ἀνθρώπων
 τλημοσύνας, ὅσ' ἔχοντες ὑπ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
 ζώουσ' ἀφραδέες καὶ ἀμήχανοι, οὐδὲ δύνανται
 εὐρέμεναι θανάτιό τ' ἄκος καὶ γήραος ἄλκαρ·

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 189-3

Οι θεοί γελούν, όταν δεν έχουν οργισθεί, με τις εφήμερες μέριμνες της α-πορίας μας. Μας λένε ότι αρκεί να νοήσουμε και να κάνουμε τι μας φανερώνουν και όλα θα γίνουν όπως “πρέπει”, δηλαδή κατά την κοσμική τάξη, δηλαδή δίκαια και αποτελεσματικά.

Τοὺς δ' ἐπιμειδήσας προσέφη Διὸς υἱὸς Ἀπόλλων·
 νήπιοι ἄνθρωποι δυστλήμονες οἱ μελεδῶνας
 βούλεσθ' ἀργαλέους τε πόνους καὶ στείνεα θυμῶ·
 ῥήϊδιον ἔπος ὑμῖν ἐρέω καὶ ἐπὶ φρεσὶ θήσω.
 δεξιτερῇ μάλ' ἕκαστος ἔχων ἐν χειρὶ μάχαιραν
 σφάζειν αἰεὶ μῆλα· τὰ δ' ἀφθονα πάντα παρέσται,
 ὅσσα ἐμοὶ κ' ἀγάγωσι περικλυτὰ φῦλ' ἀνθρώπων·
 νηὸν δὲ προφύλαχθε, δέδεχθε δὲ φῦλ' ἀνθρώπων
 ἐνθάδ' ἀγειρομένων.

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, νν. 531-9

Φοβερές συνέπειες έπονται αν απιστήσουμε στους θεούς.

ό δ' άέξετο δαίμονι ίσος
 οϋτ' οϋν σίτον έδων, οϋ θησάμενος <γάλα
 μητρός>
 <...> Δημήτηρ
 χρίεσκ' άμβροσίη ώς ει θεοϋ έκγεγαωτα,
 ήδϋ καταπνείουσα και έν κόλποισιν έχουσα·
 νύκτας δέ κρύπτεσκε πυρός μένει ήϋτε δαλόν
 λάθρα φίλων γονέων· τοίς δέ μέγα θαϋμ'
 έτέτυκτο
 ώς προθαλής τελέθεσκε, θεοίσι δέ άντα έώκει.
 και κέν μιν ποιήσεν άγήρων τ' άθανάτόν τε
 ει μή άρ' άφραδίησιν έϋζωνος Μετάνειρα
 νύκτ' έπιτηρήσασα θυώδεος έκ θαλάμοιο
 σκέψατο· κώκυσεν δέ και άμφω πλήξατο μηρώ
 δείσασ' ω̄ περι παιδι και άάσθη μέγα θυμω̄,
 και ρ' όλοφυρομένη έπεα πτερόεντα προσηύδα·
 Τέκνον Δημοφώων ξείνη σε πυρι ένι πολλω̄
 κρύπτει, έμοι δέ γόον και κήδεα λυγρά τίθησιν.
 'Ως φάτ'όδυρομένη· τής δ' άϊε δια θεάων.
 τή δέ χολωσαμένη καλλιστέφανος Δημήτηρ
 παιδα φίλον, τόν άελπτον ένι μεγάροισιν έτικτε,
 χείρεσσ' άθανάτησιν από έο θήκε πέδον δέ
 έξανελοϋσα πυρός θυμω̄ κοτέσασα μάλ'αίνω̄ς,
 και ρ' άμυδις προσέειπεν έϋζωνον Μετάνειραν·
 Νήϊδες άνθρωποι και άφράδμονες οϋτ'
 άγαθοιο
 αιΐσαν έπερχομένου προγνώμεναι οϋτε κακοιο·

καὶ σὺ γὰρ ἀφραδίησι τεῆς μήκιστον ἀάσθης.
 ἴστω γὰρ θεῶν ὄρκος ἀμείλικτον Στυγὸς ὕδωρ
 ἀθάνατόν κέν τοι καὶ ἀγήραον ἤματα πάντα
 παῖδα φίλον ποίησα καὶ ἄφθιτον ὅπασα τιμὴν·
 νῦν δ' οὐκ ἔσθ' ὥς κεν θάνατον καὶ κῆρας
 ἀλύξαι.

τιμὴ δ' ἄφθιτος αἰὲν ἐπέσσεται οὐνεκα γούνων
 ἡμετέρων ἐπέβη καὶ ἐν ἀγκοίνησιν ἴαυσεν.

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Δῆμητραν, νν. 235-264

Το υπέρτατον της φρόνησης είναι χαλεπώτατον:

γνωμοσύνης δ' ἀφανὲς χαλεπώτατον ἐστὶ νοῆσαι
 μέτρον, ὃ δὴ πάντων πείρατα μῶνον ἔχει.

Σόλων, Fr. 20 Gentili-Prato

Πρόσεχε, φίλε, ἀνθρώπε:

φράζεο· κίνδυνός τοι ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, I, 557

Ιδιαίτερα στα δυσκολότερα, όταν έχει τεθεί σε κίνηση μια Δίνη, φανερώνεται καλύτερα ο χαρακτήρας και το ήθος εκάστου:

δειλοί τοι κακότητι ματαιότεροι νόον εἰσίν,
 τῶν δ' ἀγαθῶν αἰεὶ πρήξιες ἰθύτεραι.

Θέογνις, Ἐλεγείαι, I, 1025-6

* * *

Για το Απολλώνειο βίωμα και την αξία της μορφής του σωματικού κάλλους:

*ἴδοιμι δ' αὐτῶν ἔκγον' ἄρσεν' ἀρσένων·
 πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος·
 πλείστη γὰρ ἀρετὴ τοῦθ' ὑπάρχον ἐν βίῳ,
 τὴν ἀξίωσιν τῶν καλῶν τὸ σῶμ' ἔχειν.*

Ευριπίδης, *Αἴολος*, Fr. 15 Nauck

Και για την άτη και ύβρι της αναντιστοιχίας κάλλους μορφής και αισχρών (δειλών, ταπεινών, άσχημων) σκέψεων και πράξεων, έργων και βίων:

αἰδώς, Ἀργεῖοι, κάκ' ἐλέγχεα, Φεῖδος ἀγητοί.

Όμηρος, *Ιλιάς*, E 787, Θ 228

Στην σωματική ακμή κάλλους προστίθεται και η τελειότητα του νου, η σοφία. Στις Χάριτες αποδίδει ο Πίνδαρος την κορύφωση της ανθρωπίνης αριστείας:

*σὺν γὰρ ὑμῖν τὰ τε τερπνὰ καὶ
τὰ γλυκὲ' ἄνεται πάντα βροτοῖς,
εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴ τις ἀγλαὸς ἀνήρ.*

Ὀλυμπιονίκαι, XIV, 5 – 7

Πνευματική τελειότητα, σωματικό κάλλος και αγλαΐα βίου αντιστοιχούν προς τις τρεις Χάριτες, Ευφροσύνη, Θαλία, Αγλαΐα. (Δείτε την προαναφερθείσα μελέτη μου «Αιέν αριστεύειν κλπ.» σελ. 32).

Η σύζευξη των δύο κορυφώσεων αριστείας κατά σώμα και νού ευρίσκει την αριστόμορφη διατύπωση με επιβλητική μεγαλοπρέπεια στο πολυμνημένο από εμένα Πινδάρειο χωρίο, στην αρχή του 6^{ου} Νεμεονίκη του:

*Ἐν ἀνδρῶν, ἔν θεῶν γένος. ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν
ματρὸς ἀμφότεροι. διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα
δύναμις ὡς τὸ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ
χάλκεος ἀσφαλὲς αἰὲν ἔδος
μένει οὐρανός. ἀλλὰ τι προσφέρομεν ἔμπαν ἢ μέγαν
νόον ἤτοι φύσιν ἀθανάτοις
καίπερ ἐφάμεριαν οὐκ εἰδότες οὐδὲ μετὰ νύκτας
ἄμμε πότμος
ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.*

(Δείτε πάλι το “Αιέν αριστεύειν κλπ.” σελ. 30 και σημ. 6).

Για την αιωνιότητα εν χρόνῳ:

ἀλλὰ σὺ Δήλω Φοῖβε μάλιστ' ἐπιτέρπειαι ἦτορ,
ἔνθα τοι ἔλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται

...

οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε καὶ ὄρχηθμῶ καὶ ἀοιδῇ
μνησάμενοι τέρπουσιν ὅταν στήσωνται ἀγῶνα.
φαίη κ' ἀθανάτους καὶ ἀγήρωσ ἔμμεναι αἰεὶ
ὅς τότ' ἐπαντιάσει' ὅτ' Ἰάονες ἀθρόοι εἶεν.
πάντων γάρ κεν ἴδοιτο χάριν, τέρψαιτο δὲ θυμὸν
ἄνδρας τ' εἰσορόων ...

Ομηρικός Ὑμνος εἰς Απόλλωνα, σσ. 146 - 154

***

II

Η «Ηθική» σε μια Μορφή και μια Ριπή

Είμαι μια μορφή του Είναι άρα υπάρχω. Είμαι μια μορφή του Είναι θα πει φαίνομαι κατά ένα ωρισμένο τρόπο: φαίνομαι ως μια μορφή άρα υπάρχω.

Χαρά της ύπαρξης είναι η φανέρωση του Είναι στις μορφές του. Χαίρομαι όταν επιδεικνύομαι. Η τέλεια φανέρωση, η παντελής δείξις, είναι η ευδαιμονία στο γίγνεσθαι.

Όσο πιο καθαρά φαίνεται η μορφή του Είναι που είμαι, τόσο πιο ευσταθώς υπάρχω, τόσο πιο έντονα νοιώθω την χαρά της ύπαρξης. Αν φθάσω την μορφή μου σε τελειότητα, αίρω τον χρόνο, μεταβαίνω στην αιωνιότητα και η χαρά της ύπαρξης γίνεται μακαριότητα του Είναι: γιατί μακαριότητα είναι η κατάσταση του Είναι όταν απολαμβάνει αδιατάρακτα το κάλλος των μορφών του εαυτού του. Το Είναι είναι συμβολικά ο Υπερτελής Νάρκισσος. Ο Έρωσ του Είναι για τον εαυτό του. Γι αυτό Έρωσ και Νάρκισσος και Μούσες και Απόλλων και Χάριτες νοσηματοδοτούν το Μεγαλοδύναμο Ελικώνιο Τόξο Θεσπιών – Ασκρας – Άλσους Μουσών – Τελφουσίας – Ορχομενού.

Το Δέον είναι Οντολογικά Δεδομένο. Η τελειότητα της μορφής του Είναι που είμαι είναι το Δέον.

Υπάρχω εν Κόσμω. Κόσμος είναι η οργανική ενότητα, η ολοκληρούσα αλληλεξάρτηση πασών των μορφών του Είναι, όλης της φαντασμαγορίας του φαίνεσθαι του Είναι στο γίγνεσθαι, στην απολυτότητα του Είναι. Επειδή το Είναι είναι απόλυτο, γι αυτό η αποκάλυψη του Είναι αποτελεί «Κόσμο».

Ευρίσκομαι λοιπόν εν αλληλουχία προς τις άλλες μορφές του Είναι που συναπαρτίζουν την ολοκληρία του παντός Κόσμου.

Οι συσχετισμοί μου προς το περιβάλλον του Κόσμου με το οποίο αλληλενδέομαι αμεσώτερα είναι ουσιώδεις παράμετροι του βαθμού της επιτυγχανόμενης τελειώσής μου. Το τι αισθάνομαι δια των αισθήσεων και το τι συλλαμβάνω δια του λόγου και το τι θιγγάνω δια του νού και το τι ερώμαι και το τι εγείρει τον «θυμό» μου, αυτά είναι κατά περίπτωση μέρος του φαινομένου που είμαι – δεν είναι απλώς μια εξωτερική παρεμβολή σε κάποια ανέγγιχτη και ανεξάρτητη εσωτερικότητά μου.

Άσχημα αγγίγματα θολώνουν την καθαρότητα της μορφής μου, αφαιρούν από την τελειότητά μου, λερώνουν την χαρά της ύπαρξης, συγχέουν την Οδό της Μακαρίας Λύτρωσης, κλείνουν την Πύλη της Αιωνιότητας, υβρίζουν το Είναι.

Ηθική και δεοντολογία είναι επομένως η διακαής και αέναη επιδίωξη (καλλιέργεια) της τελειότητας της συνολικής υπαρξιακής μορφής μου δια και εν μέσω σχέσεων τελειότητας προς επιλεγμένες τέλειες μορφές γειτονίας.

Και ετέθη στην ουσία του το θέμα. Και εξαντλήθηκε επί της ουσίας του.

Δεν υφίσταται ηθικό πρόβλημα και δεοντολογική αοριστία στον άνθρωπο.

Δεν υπάρχει αίνιγμα βιοθεωρίας.

Τα όντως μυστήρια ελλοχεύουν αλλού.

III

Σεμινάριο 23^ο

Την Πέμπτη 30 Μαΐου στις 8.30 το βράδυ συνεχίζουμε με το τρίτο Σεμινάριο του Δ' Μέρους του φετινού μας Κύκλου. Το μέρος αυτό είναι

αφιερωμένο στην Φιλοσοφία του Χρυσού Αιώνα σε σχέση με την ιστορία των ιδεών την Κλασική Εποχή (Υψηλός Κλασικισμός του 5^{ου} π.Χ. αιώνα).

Θα συνοψίσω την εξέλιξη της σκέψης μέχρι τον Παρμενίδη και την καθοριστική σημασία του απόλυτου δεδομένου που έθεσε ο Παρμενίδης. Συζητήσαμε τις προηγούμενες δύο Πέμπτες δύο βασικές αποκρίσεις στην Παρμενίδεια πρόκληση: τον Εμπεδοκλή και τον Αναξαγόρα. Αυτήν την Πέμπτη θα ενσκήψουμε στην τρίτη μεγάλη γραμμή σύνθεσης, τον Ατομισμό, όπως προετοιμάστηκε από την Ελεατική Σχολή (Ζήνων, Μέλισσος) και αναπτύχθηκε από την Αβδηριτική (Λεύκιππος, Δημόκριτος). Στην ιδιαιτερότητα του Δημόκριτου θα επιμείνω περισσότερο.

Η θεματική τιτλοφορείται:

Τα Μετά τον Παρμενίδη, 3:

Ατομισμός –

Παρμενίδειος Πυθαγορισμός, η Παρεμπόπτουσα Λύση.

***

Οι συναντήσεις των Σεμιναρίων της κύριας σειράς γίνονται πάντα κάθε Πέμπτη στις 8.30 το βράδυ, στην Αίθουσα

Διαλέξεων του Μεγάλου Λόγου και Τέχνης, Πλατεία
Γεωργίου Α΄, 2^{ος} όροφος.

Μετά την ομιλία ακολουθεί διεξοδική, ανοικτή συζήτηση.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

***